

Lettlest om psykoseutvikling hos barn og ungdommer

Kjersti Karlsen
Alvorlige psykiske lidelser hos barn og ungdom
 Psykoser og psykoselignende tilstander.
 287 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk,
 2015. Pris NOK 399
 ISBN 978-82-05-48192-3

I forordet sier forfatteren at hun ønsker at boken skal bidra til å gjøre dagens kunnskap om alvorlige psykiske lidelser blant barn og ungdommer tilgjengelig for aktuelle fagpersoner – både på kommunalt nivå og i spesialisthelsetjenesten.

Kjersti Karlsen er psykologspesialist og har de siste 12 årene arbeidet med psykoser hos unge. Hun har også vært med i ekspertgruppen som utviklet *Nasjonale retningslinjer for utredning, behandling og oppfølging av personer med psykoselidelser* (Helsedirektoratet, 2013).

Boken er bygd opp på en oversiktlig måte, både ved layout og med definerte emner i til sammen 12 kapitler. Innholdsfortegnelsen er detaljert og gjør det lett å finne frem. Kapitlene har en logisk rekkefølge og starter med en beskrivelse av psykoser og psykose-lignende tilstander hos barn og ungdommer, og diagnoseforståelse og diagnostisering. Psykoser i barnealder og ungdomsalder omtales hver for seg. Differensialdiagnostikk, komorbiditet og nevrokognisjon har egne kapitler, og den siste delen omhandler hvordan vi skal få til å hjelpe og behandle. Boken avsluttes med et optimistisk kapittel, *Tidlig intervensjon – det nytter!*

Forfatteren klarer å skrive enkelt og tilgjengelig om et komplisert og vanskelig fagområde, og leserkretsen utvides ved at hun skriver på norsk. Hun gjør fagstoffet praksisnært ved å bruke mange illustrerende kasuistikker som er lett å kjenne igjen fra den kliniske hverdagen i barne- og ungdomspsykiatrien. Ny forskning omtales innen temaet for hvert kapittel, med hovedvekt på forskningen om barn og ungdommer. Det er en styrke at temaet psykoser hos barn under 13 år omtales i eget kapittel, og med grundig omtale av viktige aldersspesifikke forhold hos de yngste barna.

Karlsen gir leseren et godt grunnlag for refleksjon over egen praksis, med gode beskrivelser av «best practice», uten å komme med for detaljerte oppskrifter til hinder for nødvendig lokal tilpassing på eget arbeidssted. I noen av kapitlene blir det mange repetisjoner av detaljer, men sett i lys av at stoffet er komplisert kan det være nyttig å få det inn i små porsjoner. Det vil særlig gjelde for den faglig uerfarne leseren.

Boken er et etterlengtet og viktig norsk bidrag og kan anbefales på det varmeste. Den gir også utfyllende faglig forståelse i arbeidet med å implementere nasjonale retningslinjer for hjelpetrequende barn og ungdommer.

Sissel Øritsland
 Overlege, BUP Haugesund
 Helse Fonna

Lærerikt om hverdagsvansker hos personer med psykisk utviklingshemning og autisme

Trine Lise Bakken
Utviklingshemning og hverdagsvansker
 Faktorer som påvirker psykisk helse.
 208 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk,
 2015. Pris NOK 335
 ISBN 978-82-05-48025-4

Hensikten med boken er å presentere faktorer som har innvirkning på psykisk helse hos personer med utviklingshemning/autisme og belyse hvordan forståelse av disse kan legge grunnlag for god psykisk helse. Målgruppen inkluderer nærpå personer, kommunale tjenesteytere og fagpersoner som kommer i kontakt med personer med utviklingshemning.

Formatet er hendig, og den populærvitenskapelige formen gjør boken tilgjengelig for en bred lesergruppe. Skrivestilen er preget av korte setninger og språk som er direkte og rett på sak.

Boken innledes med definisjoner av noen sentrale begreper knyttet til autisme, utviklingshemning og bistandsyttere før leseren presenteres for tre gjennomgangspersoner med autismspekterlidelser og ulik grad av utviklingshemning. I de følgende kapitlene er det mye nyttig informasjon om hvordan utviklingshemning påvirker hjernefunksjoner som kognisjon, sensorisk prosessering, emosjonsregulering og evne til egenomsorg i dagliglivet. Tilknytning, tap av relasjoner og sorgprosesser er også viktige temaer som belyses. De mange eksemplene som beskriver gjennomgangspersonenes konkrete utfordringer, fulgt av beskrivelser av tilretteleggingstiltak og intervensjoner tilpasset den enkeltes grad av utviklingshemning og funksjonsnivå, bidrar til å gjøre teksten levende og lærerik. Det er også viet plass til å drøfte viktige etiske forhold som brukermedvirkning, selvbestemmelse og dilemmaer for tjenesteytere. Avslutningsvis presenterer forfatteren hvordan særinteresser hos personer med autismspekterdiagnose kan vinkles til å representere styrkeområder.

Når det gjelder hverdagsvansker hos personer med utviklingshemning og autisme, er teksten gjennomgående tankevekkende og lærerik. Forfatteren har imidlertid også valgt å omtale psykiatriens historie og diagnostikk og behandling av psykiske lidelser. Disse delene synes til dels å være preget av forfatterens personlige oppfatninger og kunne med fordel vært mer nyansert. I kapitlet *Funksjonshemming eller psykose* er det for eksempel viet et avsnitt til feilaktig bruk av nevroleptika. Riktig bruk av nevroleptika er derimot ikke omtalt. Og selv om det fortsatt er mange uløste gåter når det gjelder å forstå hjernens funksjon, blir det tabloid å konkludere omtalen av moderne hjerneforskning med at «i hjernen finner vi bare blod og gørr».

Når dette er sagt, inneholder boken mye nyttig lærdom for alle som er opptatt av å fremme god psykisk helse hos personer med utviklingshemning/autisme.

Eva Albertsen Malt
 Overlege, Avdeling voksenhabilitering
 Akershus universitetssykehus